

Årsmelding for 1986

Ved adm. direktør Ole Lie

Oversikt

Året 1986 må bli et merkeår i selskapets historie. Det kjennetegnes både ved omlegging av virksomheten og ved øket vektlegging på fagområder som tidligere var mindre dominerende. Nye fagområder har dessuten kommet i tillegg. Overtakelsen av analysevirksomhet for det praktiske landbruk som tidligere foregikk ved Statens Jordundersøkelse, har også medført en betydelig utvidelse av selskapets aktivitet.

Konsulentvirksomheten ble i 1986 utvidet med sterkere innsats innen områdene fjerbruksplanlegging i vassdrag (vannressursforvaltning), jordsmonnkartlegging og undersøkelser vedrørende erosjon og forurensning.

Selskapet har bl.a. foretatt omfattende kontroll av planeringsfelter i Akershus fylke for å registrere virkning og utvikling på arealene etter planeringstiltaket. Denne oppgaven er utført i samarbeid med Fylkeslandbrukskontoret i Akershus og etter oppdrag fra Landbruksdepartementet.

Jordsmonnkartlegging har foregått i samarbeid med Jordregisterinstituttet (som en del av dette institutts arbeidsoppgave). Det er områder på Jæren og Romerike som i 1986 er undersøkt i denne sammenheng.

Oppdragene vedr. vannressursforvaltning som startet i 1985, er utført i samar-

beid med Institutt for georessurs- og forurensningsforskning (GEFO) og Fylkeslandbrukskontoret i Oppland. Arbeidet har omfattet beregning av landbrukets behov for vatningsvatn innen Gudbrandsdalslågens nedslagsfelt fra Lillehammer i sør og til Lesja i nord. Selskapet har i den forbindelse benyttet modeller for EDB-beregninger.

Forberedelser til veiledningsvirksomhet vedr. visse forurensningsspørsmål er tatt opp. Vi ser det som en aktuell oppgave for selskapet å medvirke til riktig behandling og bruk av husdyrgjødsel.

Etableringen av en egen avdeling for analyser representerer den mest dominerende utvidelse av aktiviteten. Avdelingen er opprettet i henhold til anmodning fra Landbruksdepartementet om å overta analysevirksomhet for landbruket, som tidligere ble utført ved Statens Jordundersøkelse. Denne endringen har basis i landbrukskomiteens uttalelse i S nr. 9 1985-86 og Stortingets tilslutning.

Selskapet opprettet pr. 1. juli 1986 en egen underavdeling for å ta seg av analysevirksomheten. Avdelingens navn er:

Landbrukets analysesenter
Avd. av Det norske jord- og myrsekskap
postboks 91, 1432 Ås-NLH.

Landbrukets analysesenter har helårs beskjeftigelse for ca. 10 personer og et minst like stort antall korttidsansatte i den mest hektiske sesongen fra høsten til ut februar måned. Analyseavdelingen ledes av laboratoriesjef, cand. real Alf Reidar Selmer-Olsen. Det er opprettet avtale med NLH om leie av lokaler, og det forutsettes et nært samarbeid med det laboratorium for forskning- og undervisning (FOU-virksomhet) som høgskolen planlegger å bygge ut i tilknytning til det nye jordfaginstitutet.

Det er meningen at analysesenteret i hovedsak skal utføre analyser av jordprøver, vekstmedier, næringsoppløsninger, planter og vann, samt bestemmelse av tekstur i jordprøver.

Virksomheten ved analysesenteret tar dermed også sikte på å yte tjenester til gartnerinæringen. Hensikten er å gi service som ved fortløpende uttak av prøver og analyser kan hindre at betydelige skader kan skje i den hektiske vekstperioden.

Vi regner også med at forurensningsproblemene vil kreve ytterligere innsats med analyser. Selskapet vil innenfor sitt fagområde søke å medvirke ved overvåking for å begrense skader ved nedfall av bl.a. radioaktive stoffer.

Innholdet av kalium i jorda har en beskyttende virkning mot plantenes opp-tak av radioaktivt cesium. Analyser av dyrket jord for å sikre at det blir gitt tilstrekkelig med kalium, regnes som et aktuelt sikringstiltak. Jordanalyser med sikte på veiledning både om tradisjonell gjødsling og sikringsgjødsling er viktig. Analyser av plantedeler vil også være aktuelt i denne sammenheng.

Driften av analysesenteret faller godt sammen med selskapets øvrige virksomhet slik den fortoner seg for årene fremover. Det er en sak som vil bli til nytte for vårt landbruk og hele samfunnet.

Undersøkelser for planlegging av nydyrking, drenering og senkningstiltak har også i 1986 lagt beslag på mye av konsulentenes arbeidstid. Selv om markedsdekningen av de fleste jordbruksvarer har medført en betydelig reduksjon av tilskottssatsene relativt sett, har mange gårdbrukere i fôrdyringsområdene ønsket bistand for planlegging av utbyggingstiltak.

Det er ofte dyrkingsmessig vanskelige felt som nå står til disposisjon. Selskapet har dessuten gjennom antallet og typen av rekvisisjoner kunnet registrere et stort behov for senking av avløpene og omdrenering av tidligere dyrket jord. Myrsynking har ført til at avløpene må senkes. Dypere drenering har også krevd sitt med hensyn på avløpsmuligheter.

På bureisingsfeltene har det vært noe vedlikeholdsarbeid og supplering av leplantingene. En tar sikte på å holde arealene i beredskap for eventuelle behov som senere måtte melde seg.

Selskapet har hatt en rekke både store og små oppdrag vedr. utbygging av torvindustrien. Der er produksjon av dyrkingsmedier som er dominerende. Det er dessuten etablert et anlegg for produksjon av torvbrensel. Hvis resultatet av prøve-driften faller heldig ut og åpner mulighetene for avsetning til lønnsomme priser, vil større produksjon bli satt i gang.

Selskapets medvirkning innen torvsektoren har omfattet undersøkelser av torvressursene og faglig veiledning. Selskapet har dessuten vært engasjert i kontrollvirksomhet for Statens tilsynsinstitusjoner i landbruket (STIL) når det gjelder dyrkingsmedier.

Organisasjonen

H.M.Kong Olav V er selskapets høye beskytter

Selskapsformen

Det norske jord- og myrselskap er organisert som en frittstående, ideell stiftelse, som bygger på medlemskap fra privatpersoner, forskjellige institusjoner og selskaper, samt kommuner og landbrukskontorer.

Medlemmene velger selskapets representantskap som er høyeste myndighet. Representantskapet velger styre og behandler bl.a. årsmelding og regnskap som foreligger fra styret.

Hovedlinjene i virksomheten bestemmes av styret, som også behandler viktige avgjørelser. Den daglige drift ledes av adm. direktør.

Medlemmer

Ved årsskiftet 1986/87 hadde selskapet i alt 1556 innskrevne medlemmer som fordeler seg slik på forskjellige medlemskategorier:

Æresmedlemmer 8

Korresponderende medlemmer 2

Livsvarige medlemmer 459

Årsbetalende medlemmer 386

Landbrukskontorer/landbruksnemnder 358

Primærkommuner og fylker 165

Indirekte medlemmer 178

Medlemstallet viser en nedgang på 13 siste året. Det er flere indirekte medlemmer som er strøket p.g.a. manglende betaling av kontingent.

Kontingenten er kr. 50,- pr. år. Privatpersoner kan tegne livsvarig medlemskap for kr. 500,- en gang for alle. Medlemmene får tidsskriftet Jord og Myr tilsendt gratis.

Styret

Styrets medlemmer velges for to år, men slik at 3 velges det ene året og 4 det andre. Etter valgene på representantskapsmøtet 7. august 1986 har styret hatt denne sammensetning:

Formann: Tidl. jorddirektør Ottar Fjærvoll, Melsomvik

Nestformann: Husmor Klara Berg, Gaular

Gårdbruker Jens P. Flå, Stamnan

Professor dr. Jul Låg, Ås

Skogeier Ove Munthe-Kaas, Hov i Land
Rektor Arnor Njøs, Ås

Direktør Alf Ording, Nittedal

Varamedlemmer til styret har vært:

Forsker Hans Aamodt, Ås

Direktør Torvald Vaage, Kolbotn

Skogeier Annie Blakstad, Nes på Romerike

Økonomisk veileder Stein Enger, Løten.

Styret har i 1986 holdt i alt 8 møter og behandlet 82 saker. Det har vært mange viktige spørsmål til behandling. Den største og mest betydningsfulle saken var opprettelse av Landbrukets analyse-senter.

Styret har i 1986 foretatt befaringer av selskapets felt på Smøla, Fræna og Aukra. Det er ofte saker som gjør slike befaringer både påkrevet og nyttig.

Tidligere styreformann i selskapet, fylkesmann Thorstein Treholt har i 1986 representert selskapet ved forskjellige anledninger, bl.a. ved utdeling av Ny Jords diplom i Valdres, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag.

Ved Selskapet for Norges Vels repre-

sentantskapsmøte 4. september 1986 møtte den nye styreformannen, tidl. jorddirektør Ottar Fjærvoll, som selskaps representant.

Flere av styrets medlemmer har representert selskapet ved forskjellige møter. Forhandlinger og planlegging i forbindelse med analysesenteret har gjort at administrasjonen har hatt behov for å «trekke vekslers» på styret til mange viktige oppgaver.

Representantskapet

Selskapets representantskap er sammensatt av 14 medlemsvalgte representanter. Representantskapet kan i henhold til § 8 i vedtektene selv supplere seg med inntil 4 medlemmer.

Trøndelag Myrselskap oppnevner to representanter. Dessuten er styrets medlemmer faste representanter.

Etter valgene i 1986 har representantskapet hatt denne sammensetning:

Valgt for 1985/86:

Husmor Klara Berg, Gaular
Herredsaagronom Jon Foldøy, Suldal
Gårdbruker Alfred Holmen, Smøla
4H-konsulent Britta Johansen, Porsanger
Herredsaagronom Åsa Danielsen, Borge
Gårdbruker Halfdan Voldbakken, Rolag
Skogreisingsleder Peder Gabrielsen, Ibestad.

Valgt for 1986/87:

Jordstyretekniker Elisabeth Onsager, Trysil
Husdyrkonsulent Solfrid Nesteby Steen, Tolga
Bonde Ola O. Røssum, Nord-Fron
Gårdbruker Fridtjof Dahl, Fauske
Gårdbruker Jarl Vågen, Verran

Gårdbruker Lars Lie, Levanger
Gårdbruker Marte Tomassen, Stange

Varamedlemmer valgt for 1986:

Ringleder Iver Jakob Hage, Rauma
Herredsaagronom Lars Veum, Tokke
Fylkeslandbrukssjef Hallvard Eika, Bø i Telemark

Skogeier Annie Blakstad, Nes på Romerike

Bonde Erland Asdahl, Nes på Romerike
Rektor Gunnar Dahl, Sortland

Gårdbruker Frank Sunde, Østre Toten
Gårdbruker Gunnar Hesbøl, Kongsvinger

Fylkeslandbrukssjef Leif Steine, Førde
Bureiser Svein Valdem, Trysil
Statskonsulent Ole Jerven, Ås

Gårdbruker Herbjørg Richardsen, Nordreisa

Fylkesagronom Alfred Malm, Gjøvik
Ringleder Solveig Haugan Jonsen, Kongsvinger

Valgt av representantskapet i h.h. til § 8:

Fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr, Molde

Avdelingsdirektør Bård Andersen, Oslo

Brukseier Gunnar Gjein, Stokke
Disponent Ola Valen-Sendstad, Nes på Romerike

Valgt av Trøndelag Myrselskap:

Representanter:

Bonde Jon Woll, Verdal

Bonde Eivind Nygård, Midtre Gauldal

Vararepresentant:

Gårdbruker Fridtjof Mølnvik, Snåsa

Representantskapets ordfører er fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr og varaordfører bonde Ola O. Røssum.

Representantskapsmøtet ble i 1986 holdt ved Val landbruksskole, Nærøy i Namdal. Representantskapet med følge kombinerte møtet med befaringer pr. buss. Følgende steder ble besøkt: Namdal Torvindustri og Tramyra bureisningsfelt i Overhalla, bureisningsfeltet Bjørndalen i Nærøy og forsøksfeltet med drenering av sterkt omdannet torvjord på Val landbruksskole. Dessuten var det en rundtur på øya Vikna.

Bureisningsfeltet Bjørndalen ble innkjøpt i 1912 og er selskapets eldste felt. Under oppholdet der holdt fylkesmann Thorstein Treholt en orientering om bureisingen her og la ned blomster ved bautaen som er reist på et av brukene til minne om initiativtakeren til feltet, brukseier B. Torkilsen.

Under turen gjennom Høylandet gjorde reiseselskapet en stopp på Romstad gård hvor Kari Mørkved Romstad og familie bød på kaffe til hele reiseselskapet på over 50 personer. Det var en opplevelse å komme inn i den ærverdige hovedbygningen på Romstad, som inneholdt møbler og husgeråd fra mange generasjoner tilbake på denne slektsgården.

Mottakelsen og oppholdet på Val landbruksskole, som nå drives av Norsk Luthersk Misjonssamband var også en særskilt opplevelse. Foruten ordinært «kystjordbruk» hadde skolen anlegg for fiskeoppdrett og ga elevene undervisning i denne nye næringsgrenen.

Valgkomiteen

Etter valgene på representantskapsmøtet 1985 fikk valgkomiteen denne sammensetning:

Herredsaqronom Edith Hafrom Kate-rås, Stange, direktør Olav Hope, Bærum og direktør Aksel Tveitnes, Asker.

Valgkomiteen har fremmet listefors-

lag for valg av representantskap i 1986 og forslag til valg på representantskapsmøtet. Under representantskapsmøtet 1986 ble professor Asbjørn Sorteberg innvalgt som medlem av valgkomiteen etter direktør Aksel Tveitnes, som frasa seg gjenvalg.

Revisjon

A/S Revision har vært selskapets revisor og ble gjenvalgt på siste representantskapsmøte.

Selskapets ansatte

Ved hovedkontoret på Hellerud i Skedsmo:

Adm. direktør Ole Lie (ans. 1947), ass. direktør Einar Wold (ans. 1956), sekretær Ellen Johanne Grandum (ans. 1978), sekretær Jorun Bøhler (ans. 1979), sekretær Gunvor Egeberg (ans. 1980) og sekretær Aud Hansen (ans. 1983). Ellen Johanne Grandum har hatt permisjon fra august 1985. Sekretær Karen Berentzen Næss er ansatt som vikar for Grandum.

Konsulenter: Sivilagronom Jens Kværner (ans. 1982), sivilagronom Nils Harry Vagstad (ans. 1983), sivilagronom Hans Olav Eggestad (ans. 1984), sivilagronom Ole Holmen (ans. 1985) og sivilagronom Helene Hansen (ans. 1986).

Sivilagronomene Steinar Smith, Rolf Herud og Arne Bardalen, som alle har hatt permisjon, har meddelt at de ikke ønsker å opprettholde sin ansettelse i selskapet. Ole Holmen sluttet i sin stilling ved utgangen av 1986.

Distriktskontoret for Nord-Norge:

Konsulenter: Sivilagronom Bård Magne Pedersen (ans. 1983) og sivilagronom Aage Dalland (ans. 1986). Tidligere konsulent i selskapet Per Hornburg har vært engasjert på deltid med forskjellige

oppgaver. Sivilagronom Paul Arne Tilst sluttet i stillingen ved årsskiftet 1985/86.

Distriktet for Trøndelag:

Konsulent: Sivilagronom Inge Olav Nøvik (ans. 1981). Tidligere konsulent i selskapet Lorentz Kvaal og lektor Odd Ivar Eide har utført forskjellige oppdrag for selskapet. Konsulent Nøvik har hatt permisjon en del av 1986.

Distriktskontoret for Vestlandet:

Konsulenter: Sivilagronom Anders Hovde (ans. 1974) og sivilagronom Liv Solemdal (ans. 1983). Solemdal har hatt svangerskapspermisjon fra april 1986. Arbeidsformann, maskinfører Reidar Skarseth har også i 1986 vært knyttet til selskapet gjennom Vestlandskontoret. Han har utført nydyrkingsarbeid og kanalisering med selskapets Brøyt grave- og dyrkingsmaskin.

Distriktskontoret for Trysil har ikke vært bemannet i 1986, men tidligere feltbestyrer Helge Gjelsvik Stordal har bl.a. utført tilsyn med selskapets felt i Trysil.

Landbrukets analysesenter:

Denne avdelingen ble opprettet 1. juli 1986. Flere ansatte ved Statens Jordundersøkelse gikk samtidig over til stilling i selskapet. Det har dessuten vært noen ansettelse i faste stillinger etter nevnte dato. Avdelingen har hatt følgende fast ansatt personale i siste halvdel av 1986: Laboratoriesjef Alf Reidar Selmer-Olsen (ans. 1. okt. 1986). Administrasjonssekretær Aud Berg (ans. 1. november 1986). Ingeniør Oddny Gimmingsrud (ans. 1. juli 1986, permisjon fra 1. november s.å.).

Førstelaborant Kirsten Jenshus (ans. 1. juli 1986).

Laboranter: Klara Opem (ans. 1. juli 1986), Veronica Eibakk (ans. 1. sept. 1986), Mercedes Sagredo (ans. 1. juli 1986, permisjon fra 1. oktober s.å.).

Forsøksleder Asbjørn Øien ledet avdelingens daglige virksomhet fra 1. juli til 30. september 1986, inntil laboratoriesjef A.R. Selmer-Olsen kunne overta stillingen.

Det har fra månedsskiftet september/oktober 1986 vært ca. 12-14 korttidsansatte ved analysesenteret. Det har dessuten i h.h. til avtalen med NLH, foregått en nyttig utveksling av tjenester mellom Institutt for jordbunnsforskning og analysesenteret.

Fra 1. januar 1987 er Helge Stray ansatt som avdelingsingeniør ved Landbrukets analysesenter.

Diplomer

Etter søknad og tilråding fra lokale landbruksnemnder og fylkeslandbruksstyret eller fylkeslandbrukssjefen i de aktuelle fylker, er Ny Jords diplom tildelt følgende personer i 1986:

Ragna og Martin Farstad, Fræna
Jørgine og Anders Olai Farstad, Fræna
Solveig og Kristen Lønne, Balestrand
Gurina og Ingmar Bakken, Selbu
Margit og Peder H. Nervik, Selbu
Beret Oline og Ingvald Krogstadmo, Selbu
Marie Voldseth, Selbu
Ragna Uglem, Selbu
Karl Lindseth, Selbu

Alle som er tildelt diplom har gjort en innsats ut over det vanlige i forhold til de muligheter som var tilstede. Det er derfor hyggelig å vise dem den heder som tildeling av diplom er. Det er gitt en noe fyldigere beretning om denne saken i nr. 6, 1986 av tidsskriftet Jord og Myr.

Opplysningsvirksomheten

I likhet med tidligere år har selskapet gitt informasjon både til praktiske næringsutøvere og folk innen rådgivningstjenesten. Vi skal i det følgende ganske kort nevne de viktigste tiltakene innen denne virksomheten i 1986.

Tidsskriftet

Selskapets tidsskrift *Jord og Myr* er som tidligere år sendt ut med 6 hefter for årgangen 1986. Av årsaker som selskapet ikke har rådd med har dessverre hefte nr. 6 blitt betydelig forsinket slik at det ble sendt ut først på nyåret 1987. En rekke fagartikler er trykt i større opplag som særtrykk for bruk i veiledningsvirksomheten. Vi skal her gi en kronologisk oversikt over særtrykk for årgangen 1986:

Vegetativ oppformering av molte, av forsker Kåre Rapp.

Matbehov og jorddeleggelse i et globalt perspektiv, av professor dr. J. Låg.

Har vi plass for produksjon av mer mat i Norge, av tidl. jorddirektør Ottar Fjærvoll.

Jordvernproblematikken og utbyggingsbehovet, av tidl. boligrådmann Lars Folstad.

Kjemisk sammensetning av humus, av forsker Gunnar Ogner.

Myr dyrking i Norge, av direktør Ole Lie.

Drenering av kystmyr i Norge, av konsulent Anders Hovde.

Et nærbilde av jord, av forsker Einar Vigerust.

Nydyrking med steinkanaler, av jordstyretekniker Harald Mork og herredsaagronom Ole Syltebø.

Tungmetaller i korn, av laboratoriesjef Alf Reidar Selmer-Olsen.

Dyrkningsklassekart for Jæren, av førsteamanuensis Arne Grønland og forsøksleder Gunnar Semb.

Bly og andre tungmetaller i salat dyrket i torv, tørket med spillolje, av laboratoriesjef A.R. Selmer-Olsen og forsker H.R. Gislerød.

Den organiserte bureising i Norge, av direktør Aksel Tveitnes.

Sammenligning av AL- og natriumbikarbonatløselig fosfor i jord med pH over 6,6, av forsøksleder Gunnar Semb.

Binding og frigjøring av Selen i jorda, av forsker Hans A. Blom.

Interesserte vil ved henvendelse til selskapet kunne få tilsendt eksemplarer av publiserte særtrykk.

Møter, foredrag og demonstrasjoner

Selskapets ansatte har også i 1986 deltatt i en rekke møter og konferanser om forskjellige fagspørsmål. Arbeidet med standardisering av dyrkingsmedier har krevd mange møter, hvor direktør Lie og kontorsjef Wold har deltatt henholdsvis som formann og sekretær for standardiseringskomiteen. Opprettelsen av Landbrukets analysesenter har også krevd betydelig tid for administrasjonen. Selskapets ansatte har deltatt som foredragsholdere og veiledere ved forskjellige anledninger.

Konsulent Anders Hovde har holdt følgende foredrag m.v.:

«Drenering av vanskelig myr» på informasjonsmøte i jord- og plantekultur for Møre og Romsdal, Ålesund 29. januar.

«Forbedring og vedlikehold av myrjord» Ytre Sunnfjord forsøksring, Askvoll 28. februar, og Ytre Fjordane forsøksring, Svelgen 1. mars.

«Drenering av myrjord» Midsund bonde- og småbrukarlag, Midsund 4. november.

Anders Hovde har dessuten deltatt i temadag om jordkultur i Nordre Nordmøre forsøksring, Aure 9. oktober, og befaring i Ørskog sambeite i Ørskogfjellet 11. september og Nåsvatnet, Eide den 14. oktober.

Konsulent Hans Olav Eggestad:

Presentasjon av rapport om behov for vatningsvann på jordbruksarealene i Gudbrandsdalslågens nedslagsfelt, ved seminar om flerbruksplan for vassdrag i Gudbrandsdalen. Seminaret foregikk 5-6/11-86. Alle sektorinteresser i planen ble presentert.

Konsulent Nils Harry Vagstad:

Presentasjon av rapport om senkingsbehov for arealene rundt Kolbjørnsviksjøen og Rørvann i Østfold den 21. nov. i Rakkestad for interesserte grunneiere og landbruksetaten i Aremark, Marker og Rakkestad.

Direktør Ole Lie:

Deltakelse i møter på Vikeid om Prosjekt profilering i Vesterålen 23. januar og 20. august med representanter for forskningen og landbruksorganisasjonene. Møte i Tromsø 12. desember om prosjektet «Større og årsikrere grovfôravløper i Finnmark og Nord-Troms.» Møte 15. desember med grunneierne vedr. senking av avløp fra Gårdsmyra i Våler.

Laboratoriesjef A.R. Selmer-Olsen: Foredrag på møte i Norsk Gartnerforbund, Stavanger den 30. oktober.

Kontorsjef Einar Wold:

Foredrag om anlegg av idrettsplasser på myr ved Norges fotballforbunds kurs om anlegg og drift av baner på Norges idrettshøgskole 17.-19. april.

Wold har vært medlem av en arbeidsgruppe for revisjon av regler for prøvetaking av gjødsel, jordforbedringsmidler og fôrvarer. Etter atskillig møtevirksomhet er arbeidet avsluttet i 1986 og innstilling levert til Landbruksdepartementet.

Internasjonalt samarbeid

Selskapet har opprettholdt kontakt med fagfolk i andre land for å utveksle erfaringer om aktuelle spørsmål. Styrets formann, selskapets direktør og laboratoriesjefen har besøkt både Danmark og Sverige for å vurdere ideer for utbygging av Landbrukets analysesenter. Laboratoriene til Det danske Hedeselskab i Viborg, familien Månssons laboratorium i Helsingborg og Statens forsøkslaboratorium i Kristianstad ble besøkt under turen, som ga mange impulser for utbygging og drift av eget laboratorium.

Kontorsjef Einar Wold deltok 20.-21. mars ved et seminar i Milano om «Tilskudd av humus-stoffer til jorda og deres virkning på planteveksten».

Undersøkelser og planlegging

Under denne virksomheten kommer storparten av konsulentenes arbeid. Det har i løpet av året vært ca. 100 saker som har krevd feltundersøkelser.

For oversiktens skyld vil vi dele denne virksomheten i forskjellige grupper og omtale noen av de viktigste og mest tidkrevende oppgavene. Det er naturlig med en egen gruppe for oppdrag som har en landbruksmessig utnyttelse av arealene som siktepunkt.

Landbruksmessig utnyttelse

Undersøkelser med sikte på oppdyrking har som allerede nevnt gått betydelig tilbake. Det har likevel vært en del aktuelle saker også i 1986.

Prosjekt profilering i Vesterålen, Nordland.

Etter henvendelse fra landbruksorganisasjonene i de 5 Vesterålkommunene og Lødingen er det opprettet et utvalg for å søke å få i gang et forsøksprosjekt med profilering av vanskelig myrjord. I denne forbindelse ble selskapet anmodet om å foreta detaljerte undersøkelser av aktuelle prøvofelter. Det ble foretatt registrering og undersøkelser av i alt 12 felt, to i hver av de 6 kommunene.

Feltene ligger i hovedsak på tidligere dyrket myrjord. Arealene er flate og jordsmonnet består av tett torv (brenntorv). Feltene er nå uten unntak i en dårlig dreneringstilstand og delvis ute av drift eller de gir et lavt avlingsnivå. Interessen for å prøve profilering er tilstede hos samtlige eiere av arealene.

Statens forskingsstasjon Vågønes, Bodin gård, og Rønvik Sykehus, Bodø kommune, Nordland.

Etter henvendelse fra Statens forskings-

stasjoner i landbruk, har selskapet høsten 1985 og forsommeren 1986 foretatt undersøkelser av en del av arealene på ovennevnte eiendommer. Det er detaljundersøkt tilsammen 846 dekar, herav 156 dekar i 1985 og 690 dekar i 1986. Det er gjennomført systematiske boringsundersøkelser og nivellement etter et rutenett på 20 x 20 m.

Området består av relativt grunn myr og fastmark, hovedsaklig av fin sand, silt og leire. Her finnes dessuten en del skjellsand i profilet på enkelte steder. Områdene er relativt flate og har tett jord slik at dreneringstilstanden er noe dårlig. Selskapet vil utarbeide forslag til forbedring av dreneringen. Det er forutsetningen at selskapet skal medvirke til utarbeidelse av planer for drift og forsøksvirksomhet på dette store eiendomskomplekset.

Dyrkingsareal på bruket Finnmoen i Nærøy.

Finnmoen er et utbygningsbruk hvor brukeren skal foreta oppdyrking på et ca. 75 dekar stort areal av myr og fastmark for å øke jordgrunnlaget. Fylkeslandbrukskontoret i Nord-Trøndelag rekvirerte detaljerte undersøkelser av området for planlegging av kanalisering, drenering og oppdyrking.

Fastmarksarealene er god dyrkingsjord, mens storparten av myra er mindre godt egnet til oppdyrking.

Myr på bruket Haga, Henning i Steinkjer.

I forbindelse med senking av en kanal var det her aktuelt å undersøke både myrdybder og terrenghøyder på et 30

dekar stort myrområde. For å beregne kravet til senking av kanalen for dyrking av myrarealet, må også fremtidig setning ved drenering og bruk av myra vurderes.

Stormyra og Stavesmyra i Åfjord, Sør-Trøndelag.

Stormyra ble undersøkt med tanke på vurdering av dyrkingsmulighetene som tilleggsjord til et utbygningsbruk, som er pålagt oppdyrking for økning av produksjonsgrunnlaget. Det var her aktuelt å vurdere mulighetene for omgraving og innblanding av mineraljord fra undergrunnen i det øverste laget.

Stavesmyra er tidligere dyrket myr på ca. 100 dekar som nå delvis er «forsumpet». Grunneierne var også interessert i planlegging av nytt avløp.

Begge disse sakene forutsatte systematisk undersøkelse av dybdeforholdene og undergrunnen.

Fellesbeiter i Selbu og Tydal kommuner, Sør-Trøndelag.

Selskapet har fått henvendelse fra Fylkeslandbrukskontoret i Sør-Trøndelag om å undersøke forholdene på i alt 9 fellesbeiter i Selbu og Tydal kommuner. Etter en tids bruk har det oppstått problemer med drifta på disse feltene.

På grunn av permisjoner ved selskaps Trøndelagskontor ble bare to av feltene ferdig undersøkt i 1986. Hovedårsakene til redusert avling og vanskelige driftsforhold på de to undersøkte feltene synes å være at grøftesystemene ikke virker som de skal. Årsaksforholdene er registrert og forslag til forbedringer vil bli fremlagt.

Forsumpningsproblemer på arealer ved Løvfjorden/Åkrestrømmen i Rendalen, Hedmark.

Eierne av jordbruksarealer inn til Lom-

nessjøen og Løvfjorden i Rendalen mener at avløpsforholdene fra betydelige arealer med dyrket jord, har blitt redusert etter utbyggingen av Rendalen Kraftverk. Det norske jord- og myrselskap fikk i denne forbindelse anmodning fra landbrukskontoret i Rendalen og Fylkeslandbrukskontoret i Hedmark om å undersøke forholdet for om mulig å finne årsakene til forsumpningen.

Det ble i denne forbindelse foretatt boringsundersøkelser på myrarealet og oppmåling av profiler i Åkrestrømmen. Grunneierne mener at vannstanden i Lomnessjøen og Løvfjorden har blitt høyere enn forutsatt i konsesjonsvilkårene.

Senking av avløpene fra Gårdsmyra i Våler, Hedmark.

Grunneierne til Gårdsmyra i Våler ønsker nå å realisere tidligere planer om kanalisering av et 500-600 dekar stort myrområde. Dette gjelder området hvor Det norske jord- og myrselskap startet torvdrift og torvskole i 1918. Arealene er nå avtorvet.

Mulighetene for å fordele belastningen av øket vannføring om våren, på to avløp, ble undersøkt ved nivellering av et nytt avløpsalternativ mot sør-øst.

Arealer ved Rustad og Evjebekken, Kongsvinger, Hedmark.

Flomsikringstiltakene mot Glomma nord for Kongsvinger forutsetter bygging av en pumpestasjon ved Evjebekkens utløp. Etter anmodning fra Statskraftverkene har selskapet vurdert behovet for avløp for jordbruksarealene langs Evjebekken og beregnet mulighetene for buffermagasin. Selskapet fikk i tillegg anmodning om å vurdere behovet for en pumpestasjon ved Rustad, eventuelt om disse arealer får tilfredstillende avløp til Evjebekken.

Rullestad tjern, Ski kommune, Akershus.
I forbindelse med planer om senking av Aaraasbekken og Rullestad tjernet, ble selskapet anmodet om å vurdere synkingsforholdene for myrrealene rundt tjernet. Om lag 100 dekar myr ble detaljundersøkt og nivellert. Undersøkelsene viste at eksisterende planer for senkingen ikke vil være tilfredstillende for drenering og oppdyrking av myrene. Ytterligere senking må vurderes i forhold til kostnader og verdien av innvunnet areal.

Arealer ved Langtjern, Breitjern og Eldtjern, Gran kommune, Oppland.

Her ble ca. 65 dekar myr detaljundersøkt for å angi myrsynking ved eventuell senking av tjernene. Senkingsbehovet for tjernene og avløpsmulighetene vil bli vurdert.

Storemyr, Skien kommune, Telemark.

Et myrområde på ca. 750 dekar ble detaljundersøkt for å vurdere mulighetene for drenering og dyrking. Deler av området er nå nytt til fellesbeite, mens storparten er skogbevokst og delvis svært bløtt.

For å oppnå tilfredstillende drenering og muligheter for landbruksmessig utnyttelse av arealene, må det foretas senking av en gammel bekk og graves nye kanaler. For å få rasjonelle arealenheter kan det være aktuelt å regulere en del gamle kanaler.

Setesdalsprosjektet, Evje og Hornnes, Valle og Iveland kommuner, Aust-Agder.

Undersøkelser av aktuelle dyrkingsarealer i forbindelse med Setesdalsprosjektet fortsatte i 1986. Det er siste året for disse undersøkelsene.

Fem felter ble undersøkt, to i Valle,

to i Evje og Hornnes og ett i Iveland.

De undersøkte arealer utgjør tilsammen ca. 350 dekar. Mesteparten av arealene er myr, men det finnes også partier med morenejord og sedimentær jord. På 4 av feltene finnes partier med middels god eller mindre god dyrkingsjord.

Eiendommen Knaben, Kvinesdal kommune, Vest-Agder.

I forbindelse med jordskifte av utmarken til hovedbruket Knaben ble selskapet anmodet om å vurdere aktuelle dyrkingsarealer. Det ble i alt detaljundersøkt tilsammen ca. 200 dekar, som for det meste består av grunn myr med enkelte fastmarkspartier. Storparten av dette arealet er dyrkbart.

Det er aktuelt å fortsette med undersøkelser her i 1987.

Senking av Dalselv ved Dalsbruket, Ølen kommune, Hordaland.

Norges vassdrags- og elektrisitetsverk har planlagt en senking av Dalselv gjennom bureisingsområdet Dalsbruket. Dalsbruket er et relativt flatt område på ca. 850 dekar. Arealet fungerer som et basseng avstengt med fjell og steinholdig jord i utløpet nedenfor området. Bureisingen her ble påbegynt i 1920-åra. Arealene er utsatt for flom. En stor del dyrket jord blir ofte satt under vann og veien er tildels ufremkommelig. NVE har planlagt en senking av flomvannstand på 1 m og middelvannstand på 0,6 m.

Landbruksdepartementet anmodet selskapet om å vurdere innvirkningen for landbruket ved den planlagte senking. I denne forbindelse foretok selskapet sommeren 1986 en detaljert undersøkelse av hele området som består av forskjellige jordtyper både av organisk og uorganisk opprinnelse. Det forekommer områder med torv og moldjord ned

til 2-3 meters dybde. På en del områder vil derfor drenering av arealene medføre betydelige setninger.

Den planlagte regulering/senking av vannstanden i elva vil ha positiv virkning for flomsituasjonen, men det vil ikke tilfredstille kravene til drenering av hele arealet.

Vakadalen i Ølen kommune, Hordaland.

Etter henvendelse fra Fylkeslandbrukskontoret og Landbrukskontoret i Ølen, foretok selskapet sommeren 1986 en undersøkelse av ca. 800 dekar udyrka myr og fastmark i Vakadalen. Området ligger 270-350 m o.h. Formålet med undersøkelsen var å vurdere mulighetene for dyrking på området.

Feltet består av en del myr i dalbunnen langs elva og morenejord i lia mot vest. Det forekommer dessuten sandrygger med stein i dalbunnen særlig på østsiden av elva.

Noe over 600 dekar av det undersøkte arealet kan dyrkes, men de fleste myrene ligger så lavt at senking av vannstanden i elva er nødvendig.

Mulvik fellesbeite, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.

I henhold til henvendelse fra Fylkeslandbrukskontoret i Møre og Romsdal og Landbrukskontoret, jordbruksetaten i Sunndal, foretok Det norske jord- og myrselskap en undersøkelse av arealene til Mulvik fellesbeite. Feltet utgjør ca. 300 dekar hvorav halvparten er myr og halvparten fastmarksjord.

Dette feltet ble dyrket i tidsrommet 1972 til 1984. Ved anlegget ble det ikke gravd flomgrøfter. Alle avløp ble lukket. Undersøkelsene viste at opplegging av steinhauger har trykt sammen dreneringene på visse punkter. Skadene på dreneringene har ført til at vannet har trengt frem i dagen og forsumpet store deler av arealet.

rørene har ført til at vannet har trengt frem i dagen og forsumpet store deler av arealet.

Forskjellige oppgaver

Fredningsaker

Myr og våtmarksreservater i Vestfold.

I forbindelse med fredning av myr- og våtmarksreservater i Vestfold anmodet Regjeringsadvokaten og Fylkesmannen i Vestfold, Naturvernavdelingen, Det norske jord- og myrselskap om å vurdere landbruksinteressene for 12 myrreservater og 6 våtmarksreservater. Det ble i alt foretatt undersøkelser av omlag 1670 dekar. Av dette er 750 dekar våtmarksreservater og 920 dekar myrreservater. Hensikten med undersøkelsene var å legge frem faglig grunnlag for forhandlinger eller skjønn for å fastsette erstatninger til grunneiere og rettighetshavere.

Følgende reservater er undersøkt:

Myrer: Elva og Storemyr i Brunlanes, Napperødtjern i Sandefjord, Tjønna i Hof, Tolvmannsmyr i Lardal og Ramnes, Langerudmyr i Ramnes, Veggermyra i Andebu, Høgmyr i Holmestrand, Breimyr i Hof og Holmestrand, Nordre Skarsholtjern i Andebu, Kringlemyr i Hedrum og Refsholtjern i Tjølling.

Våtmarker: Borrevannet i Borre, Akersvannet i Sem og Stokke, Robergvannet i Stokke, Ilene i Sem, Hemskilen i Sandefjord og Tjølling og Indre Viksfjord i Tjølling.

Storparten av myrreservatene er dyrkbare, men det forekommer også partier med grunn myr på fjell og udyrkbare fastmark innenfor reservatgrensene.

Av våtmarksreservatene er omtrent halvparten av arealene god dyrkingsjord, som det er mulig å utnytte med moderate omkostninger. Vanskelige

avløpsforhold gjør at restarealene av våtmark vil være kostbare å dyrke.

Myr- og edellauvskogreservater i Hordaland.

Etter anmodning fra Regjeringsadvokaten har selskapet foretatt registreringer på 9 myrreservater og 6 edellauvskogreservater i dette fylket.

Myrer: Steinvik og Langevatnet i Austevoll, Kråmyrane i Bergen, Herlandsnesjane i Osterøy, Natås i Lindås, Sjoaldemyra og Iglatjødnø i Stord, Eggja i Kvinnherad og Håmyrane i Voss.

Edellauvskog: Hystad i Stord, Floget og Villelia i Os, Tveitane, Holmedalsberget og Varaldsøy i Kvinnherad.

Totalt omfatter undersøkelsene og registreringene i Hordaland ca. 9000 dekar. Arealene er vurdert med tanke på oppdyrking og/eller torvproduksjon. Av myrreservatenes totalareal på ca. 5.200 dekar er ca. 1.300 dekar vurdert som dyrkbar jord. For edellauvskogarealene er det bare Hystad i Stord som er vurdert som dyrkbart. De fleste edellauvskogreservatene har bratt-lendt og blokkrik mark.

Det forekommer betydelig med nyttbar torv til brensel innen myrreservatene. Ofte er også andre rettighetshavere enn grunneierne inne i bildet når det gjelder torvforekomstene.

Jølsen og Holmen naturreservat i Skedsmo og Fet, Akershus.

Dette naturreservatet omfatter to edellauvskogområder på vel 100 dekar langs elva Leira. De sakkyndige i forbindelse med erstatningsskjønnet for grunneierne har anmodet selskapet om undersøkelser.

Arealene ligger lavt i forhold til vannhøyden i elva. Det var derfor nødvendig

å ta ut prøver for å vurdere mulighetene for bygging av inndemmingsanlegg. Kostnadene ved slike anlegg er sterkt avhengig av gjennomstrømningsfaren (lekkasjene under dammen) som meget sterkt påvirker dimensjoneringen av pumpene.

Verneplan for myr i Møre og Romsdal.

Som et ledd i utarbeidelsen av verneplanen har selskapet i 1986 undersøkt følgende myrområder:

1. Storeidet i Sykkylven kommune, 610 dekar.
2. Søgardsmyrene (Fjørtoftneset) i Haram kommune, 705 dekar.
3. Bakkedalen (Skuløy) i Haram kommune, 1160 dekar.

Ved undersøkelsene er det lagt vekt på en vurdering av områdene som dyrkingsjord.

Storeidet ligger 110-165 m over havet mellom Koldastølen og Sykkylvsbrua. Feltet har bra fall og består av myr som er preget av tuer og raviner. Det meste av myra er nedbørsmyr med nøysom vegetasjon, men langs kantene og bekken er det mer artsrikt. Torvlaget er tett og oftest 1-2 m dypt. Det er mineraljord i undergrunnen over hele feltet. Området er bevokst med små furu og det er mye gamle fururøtter i torvlaget. Hele området er likevel dyrkbart.

Søgardsmyrene omfatter den vestre enden av øya Fjørtofta. Terrenget har rolige former med noen markerte fjellrygger og strandvoller. Myra varierer i dybde, men den er ofte 2-3 m dyp. I undergrunnen er det partvis grus, sand og stein. En del av myra ligger på fjell. Torvlaget er oftest tett. Betydelige områder er tidligere avtorvet. Myra er typisk kystmyr, med mye gråmose, røss-

lyng, bjønnskjepp og torvull. En stor del av området kan dyrkes, men må karakteriseres som temmelig dårlig dyrkingsjord.

Bakkedalen (Skuløy) består av en liten flat dal med myr og en stor åsrygg med ei sør- og vestvendt li. Feltet strekker seg fra 175 til 350 m over havet og er fritt for skog og kratt, unntatt einer. Åsryggen og lia består av fastmark som dels er forsumpet. Her er bart fjell flere steder, men storparten består av fastmark som dels inneholder svært mye stein. Vi antar at det er beiting som er mest aktuelt. Til dette bruk passer lia mot sør-vest godt. Nordvendte skrån timer eller flate myrer bør ikke brukes til beite.

Ved rydding og sletting av overflata, samt drenering etter behov, vil en stor del av feltet bli godt beite. Dyrking til forproduksjon er neppe aktuelt.

Kraftutbygging

*Rauma*utbyggingen i Møre og Romsdal. Selskapet har tidligere foretatt undersøkelser av jordarealene langs Rauma elv for bl.a. å vurdere innvirkningen på landbruket av en eventuell utbygging.

Etter henvendelse fra Møre og Romsdal kraftselskap har selskapet vurdert tre nye utbyggingalternativer. De nye alternativene omfatter både hovedvassdraget Rauma og sidedalene Ulvådalen og Vermedalen. I dette arbeidet har selskapet i stor grad kunnet bygge på tidligere undersøkelser.

Åbjøra kraftverk – 2. byggetrinn.

Etter henvendelse fra Vestfold Kraftselskap har selskapet undersøkt og vurdert virkningen for landbruksarealene ved eventuell gjennomføring av 2. bygge-

trinn. Dette byggetrinn omfatter videre utbygging og 3 alternativer for overføring av vannet fra øvre del av Reinevassdraget.

Markarbeidet ble foretatt høsten 1986 over et samlet areal på ca. 6 km² magasinområde og berørte arealer langs 25 km elvestrekninger som blir tørrlagt. Utbyggingen omfatter kommunene Hemsedal, Gol, og Nord- og Sør- Aurdal.

Jordmonnkartlegging

Etter anmodning fra landbruksdepartementet har selskapet deltatt sammen med Jordregisterinstituttet i jordmonnkartlegging på Nord-Jæren og på Romerike. Kartleggingen har foregått etter Jordregisterinstituttets prinsipper. På Jæren var en av selskapets konsulenter med på kartlegging sammen med folk fra Jordregisterinstituttet, mens to av selskapets konsulenter har kartlagt ca. 6 km² i den sørvestlige delen av Ullensaker kommune.

Grunnenheten ved denne jordmonnkartleggingen er jordtypen, dvs. jordmonn med en bestemt geologisk opprinnelse og en viss variasjonsbredde for følgende forhold: Kornstørrelsesfordeling i ulike lag – jorddybde – naturlig dreneringsgrad – humusmengde og humusegenskaper og differensiering i ulike sjikt i profilet.

Under feltarbeidet nyttes flyfotos til avgrensning av kartfigurer med samme jordtype og hellingsgrad m.v. For hver jordtype blir minst et jordprofil grundig beskrevet.

Det blir tatt prøver for kjemiske- og fysiske analyser. Resultatene av kartleggingen blir lagt inn på databank og jordmonnkart blir utarbeidet.

Kontroll av bakkeplaneringsprosjekter

Etter anmodning fra Landbruksdepartementet har Det norske jord- og myrskapskap foretatt kontroll av planeringstiltak. Kontrollen har bl.a. omfattet utføringen av planeringsarbeidene med tilhørende grøfte- og senkingstiltak. Det ble i 1986 utført kontroll i følgende kommuner: Nes, Enebakk, Eidsvoll, Hurdal, Rælingen, Nittedal og Lørenskog.

Under kontrollen ble det lagt særlig vekt på problemene med erosjon og forurensning av vassdrag fra bakkeplanerte arealer. Det ble avdekket betydelige mangler ved flere planeringsfelter. Tiltak for å redusere forurensning og jordtap blir foreslått.

Det vil være viktig å få bedre erfaringer for virkningen av planeringens radikale forandringer av stabiliserte terrengutforminger fra naturens side. Ved bakkeplanering blir jordmassene «åpnet» for påvirkninger ved regn og snøsmelting m.v. Det er derfor nødvendig at forholdene blir registrert for å gi erfaringer i det videre arbeid.

Torvressurser

Selskapet har i 1986 foretatt flere undersøkelser for å registrere torvressurser og foreta en vurdering av utnyttelsesmulighetene. Vi skal her nevne noen av de største sakene.

Torvindustri Nord-Norge A/S, Andøy kommune, Nordland.

Etter anmodning fra Torvindustri Nord-Norge A/S har selskapet foretatt undersøkelser av torvressursene på de arealer som firmaet disponerer ved Kvalnes i Andøy kommune.

Denne undersøkelsen omfattet ca. 5000 dekar av de arealer Torvindustri

Nord-Norge A/S disponerer, samt aktuelle områder utenfor det areal Torvindustri Nord-Norge A/S har leid.

Ressursene av torv egnet til produksjon av dyrkingsmedium er tidligere undersøkt på Kvalnesmyrene. Nyttbart kvantum av denne torvtype er beregnet til ca. 5 mill. m³.

Bedriften var nå interessert i en vurdering av ressursene med sterkere omdannet torv enn den kvaliteten som brukes til produksjon av dyrkingstorv. Ved undersøkelsene sommeren 1986 ble det påvist ialt 17 mill. m³ med den nå aktuelle omdanningsgrad. Dette kvantum befinner seg innen en avstand på 15 km fra torvindustri Nord-Norges fabrikkområde.

Etter det en forstår arbeider firmaet også med planer for utnyttelse av andre torv kvaliteter enn den typiske dyrkingstorvkvaliteten.

Enoksen Torvprodukter A/S, Andøy kommune.

Selskapet undersøkte et areal på ca. 900 dekar med sikte på forberedelse av torvbrenselproduksjon. Prøveproduksjon ble igangsatt allerede sommeren 1986 og var vellykket i det fine tørkeværet. Selskapet har planlagt drenering av produksjonsarealene.

Firmaet arbeider nå med introduksjon av torvbrenselet på markedet. Det er hensikten å komme i gang med regulær produksjon i 1987.

Karlsøy kommune, Troms.

Etter anmodning fra kommunen ble aktuelle myrer med innhold av dyrkingstorv undersøkt. Følgende ressurs er registrert:

Slettnesmyra i Vannøy – 1,4 mill. m³ råtorv egnet for produksjon. Arealet er lett å drenere. Det ligger 6 km fra Valabotn.

Vannareidmyra – 300 000 m³ råtorv egnet for produksjon av dyrkingstorv. Feltet ligger nær vei og er gunstig for utnyttelse.

Porsanger kommune, Finnmark.

Porsanger Produkter A/S anmodet selskapet om å undersøke to torvforekomster for produksjon av dyrkingstorv. Følgende nyttbare forekomster er registrert:

Stormyra – 40 000 m³ og Øvre Brennelvmyr – 50 000 m³. I Porsanger er myrene utsatt for permafrost som vil vanskeliggjøre eventuell torvproduksjon. Prøvedrift etter harvestrømetoden blir derfor anbefalt.

Sørreisa kommune, Troms.

Etter henvendelse fra Sørreisa næringsforening er det registrert 600 000 m³ nyttbar råtorv for produksjon av dyrkingstorv. Forekomsten fordeler seg på tre myrer i Rabbåsområdet, ca. 7 km fra tettstedet Sørreisa.

Det er relativt stor interesse for utnyttelse av naturressursen torv både til dyrkingstorv og til energiformål. Selskapet har således fått flere henvendelser om slike spørsmål. Ofte kan det ut fra tidligere undersøkelser skaffes fram foreløpig orienteringer. Der ressursene ligger på privat grunn må opplysningene gis i forståelse med grunneierne.

Idrettsanlegg m.v.

Selskapet har også i 1986 foretatt undersøkelser av arealer med tanke på anlegg av idretts- og sportsanlegg m.v. Av slike saker kan følgende nevnes:

Idrettsbane i Skutvik, i Hamarøy kommune.

Lofoten sport- og turistsenter, Svolvær, Vågan kommune.

Varangerbotn, Sør-Varanger kommune.

I den utstrekning tiden tillater vil selskapet yte service i forbindelse med utbygging av idrettsanlegg m.v. Det er i hovedsak når grunnforholdene er tvilsomme, at selskapet blir rekvirert til undersøkelse og planlegging. Selskapet tar betaling for slike oppdrag.

Bureisingsfeltene - Maskinvirksomheten

Det har vært relativt liten aktivitet på bureisingsfeltene i 1986. Innstrammings-tiltakene på grunn av markedsmetningen av jordbruksvarer, gjør at det er vanskelig å få lån og tilskott til utbygging av bureisingsbruk. Virksomheten på feltene har derfor blitt begrenset til nødvendige vedlikeholdsarbeider og fullføring av noen prosjekter som enda ikke er avsluttet. Dette gjelder i første rekke supplering av tidligere anlagte lebelter og enkelte kanalprosjekter.

Dessuten har selskapet utført drenering og jordarbeiding på to nye forsøksfelt med forskjellige treslag. I samarbeid med leplantingskonsulenten og Norsk institutt for skogforskning, ble det for tre år siden plantet ut i alt ca. 60 treslag, etter et spesielt forsøksopplegg for å teste hardførhet og vekstevne m.v. Det viste seg imidlertid at skadeprocenten ble så stor at NISK ønsket å plante om feltene. Selskapet valgte likevel å beholde feltene og istedet opparbeide nye felter til forsøksplanting på Sundøy og i Forfjorddalen. De gamle feltene vil bli supplert slik at de kan tjene både for observasjoner og fremtidig skogreising.

Bureiser Frode Bang i Oshaugdalen har fortsatt nydyrkingsarbeidene på den bruksparsell han er tildelt. I alt 110 dekar er nå ferdig dyrket og klart for tilsåing. Husbyggingen har han måttet utsette til 1989 p.g.a. at lånetilsagn ikke er lovet før dette året.

På bureisingsfeltene, Sundøy og Forfjorddalen, er det også foretatt suppleringsplanting, grøfting og gjødsling i

lebeltene.

Selskapets Brøyt grave- og dyrkingsmaskin i Møre og Romsdal har i 1986 utført oppdrag for private gårdbrukere hovedsaklig i Fræna kommune.

På selskapets felt i Forfjorddalen, Sundøy og Smøla er det utført grave- og dyrkingsarbeider med innleide maskiner.

I henhold til styrevedtak er storparten av selskapets maskinpark nå avviklet. Maskinene er fortrinnsvis solgt til bureisere eller andre som er interessert i å arbeide på feltene.

Selv om bureising nå er lite aktuelt på grunn av markedsutviklingen og den økonomiske situasjonen, er det fortsatt en del forespørsler om bruksparseller. Det ansees for riktig å holde feltene «i hevd» for å kunne møte et eventuelt senere behov.

Selskapets spylemaskin for drengrofter har også i 1986 vært en del i bruk. Maskinen ble innkjøpt i 1983 for å introdusere metoden i samarbeid med Landbruksteknisk institutt. Det blir foretatt en del demonstrasjoner og utleie av maskinen for en rimelig meterpris. I 1986 er det spylt 6000 m rør hos forskjellige gårdbrukere.

I 1986 er det også arbeidet med salg av tilleggsjord til bruk som etter landbruksmyndighetenes vurdering har behov for å styrke brukenes produksjonsgrunnlag. Søknadene om tilleggsjord blir forelagt de lokale landbruksmyndigheter før forhandlinger om salg blir tatt opp.

Oversikt over stillingen på feltene pr. 31. desember 1986

Felter	Kommune	Innkjøpt år	Innkjøpt		Solgt		Rest-areal i alt, dekar	Merknader
			i alt, dekar	dekar	i alt, dekar	ant. bruk		
Tøråslia og Formoteigen . . .	Trysil	1942/52	8 530	5 530	6	3 000	Solgt 241 dekar i 1986	
Rysjølia	Trysil	1936/37	6 132	5 304	13	828	Solgt 454 dekar i 1986	
Grønåsen og Gjetsjøberget .	Trysil	1936	8 470	6 303	16	2 167	Solgt 83 dekar i 1985	
Eines-Kroknes	Fræna	1965/66	388	388	-	0	Overført 85 dekar i 1985	
Haugland	Aukra	1936/81	4 450	3 108	10	1 342		
Godalen	Eide	1937	630	377	1	253	bortleid 380 dekar	
Aspås-Bitkås	Gjemnes	1961	1 710	680	2	1 030	Bortleid 1 100 dekar til Statens forskingsstasjoner i landbruk,	
Smølafeltene	Smøla	1930/36	28 314	16 300	39	12 014	solgt 607 dekar i 1985	
Børmark	Åfjord	1938	15 740	7 596	5	8 144		
Sørøyåsen og Lauvåsen (Nerskogen)	Rennebu	1934/39	16 827	12 598	25	4 229	Bortleid 480 dekar. Klausulert 732 dekar (neddemming/forsumping) Bortleid 197 dekar Bortleid 550 dekar	
Tramyr	Overhalla	1927/43	6 273	5 522	23	751		
Myran	Nærøy	1957	550	-	-	550		
Sundøyfeltet	Leirfjord	1958	3 200	42	-	3 158		
Holmstaddalen	Sortland	1933	4 394	3 928	24	466		
Oshaugdalen	Sortland	1938	1 184	-	-	1 184		
Skagmyr	Hadsel	1943	736	-	-	736		
Jørstad	Bø	1938	1 155	160	-	995		
Middagsfjell	Andøy	1954	3 626	-	-	3 626		
Buksnes- og Forfjorddalen .	Andøy	1942/44	14 662	184	-	14 478	Klausulert 4 228 dekar (fredning)	
Finnsæter	Kvæfjord	1937	1 379	-	-	1 379		
Eldre felter, i alt 48133 kom. .		1912/62	112 812	112 640	449	172	Mindre restarealer er ledig	
			241 162	180 660	613	60 502		

Landbrukets analysesenter

Etablering av Landbrukets analysesenter som en egen avdeling, betyr en relativt stor utvidelse av selskapets aktivitet. Det er allerede nevnt i oversikten foran at selskapet vedtok å imøtekomme Landbruksdepartementets anmodning om å overta analysevirksomhet for landbruket, som hittil har vært tillagt Statens Jordundersøkelse ved NLH. Overtakelse foregikk pr. 1. juli 1986. Det ble opprettet avtale med NLH som forutsetter leie av lokaler i Jordinstituttbygningen og «samkjøring» av selskapets analysevirksomhet og FOU-virksomhet for Jordinstituttene ved NLH. Denne ordning skal fungere frem til utgangen av 1987.

Landbrukets analysesenter har foreløpig bruksrett til en del av det analyseutstyr Statens Jordundersøkelse hadde, mens nytt utstyr som anskaffes for selskapets regning blir selskapets eiendom.

Ved overføringen av analysevirksomhet til selskapet ble 7 stillingshjemler ved Statens Jordundersøkelse inndratt. De som var ansatt i disse stillingshjemler fikk fortrinnsrett til tilsvarende stillinger i selskapet.

Vi har inntrykk av at ordningen ble akseptert både av de ansatte som dette gjaldt og av deres organisasjoner. For Landbrukets analysesenter var det en stor fordel å kunne starte med øvet personell som på en måte fortsatte på sine tidligere arbeidsplasser.

Det norske jord- og myrselskap ansatte dessuten egen laboratoriesjef og har senere supplert staben ved analysesenteret slik at det pr. 01.01.1987 er i alt 9 fast ansatte. Dessuten er det i den mest hektiske perioden fra oktober til

februar/mars 12-14 korttidsengasjerte medhjelpere.

Virksomheten ved analysesenteret har vært tilfredsstillende i 1986. I tillegg til innsatsen for å få hjulene i sving etter omorganiseringen, ble det lagt vekt på utadvent P.R.-virksomhet. Siktepunktet var bl.a. å få inn jordprøvene så tidlig som mulig om høsten.

I perioden 1. juli til årsskiftet 1986/87 ble i alt 53.689 prøver innregistrert og tatt under behandling. Et antall prøver var dessuten innkommet til laboratoriet uten å være registrert på nevnte tidspunkt. En del jordprøver var også underveis til laboratoriet ved årsskiftet.

I 1987 vil kapasiteten bli utvidet til andre typer prøver enn jord. I første omgang vil dette omfatte analyser av næringsoppløsninger og plantedeler for å kunne imøtekomme gartnerinæringens behov for analyser.

Det er anskaffet avansert analyseutstyr med tanke på å kunne utføre bestemmelser av flere parametre på kortere tid, noe som igjen gir muligheter for raske svar til kundene. Et ICAP-spektrometer og en Flow injection analyser ble anskaffet og montert i slutten av året 1986.

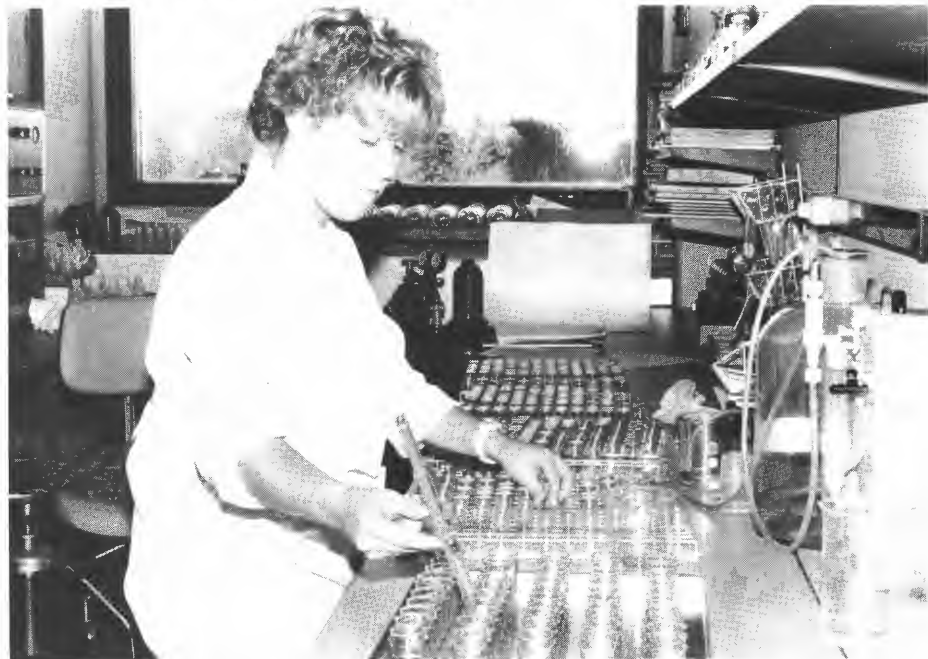
Landbrukets analysesenter vil således kunne tilby tjenester til mange forskjellige kundeinteresser. Laboratoriet vil også få større kapasitet enn tidligere ved Statens Jordundersøkelse. Vi regner bl.a. med at laboratoriet skal kunne nyttes i forbindelse med forurensnings spørsmål og jordovervåking når det gjelder kjemiske analyser.

Det økonomiske målet med analysevirksomheten er basert på selvkostprinsippet, uten at selskapet tar ut noen

Laboratoriesjefen sjekker innkomne prøver som er klare til analyse.

Foto Even Bratberg.

Analysearbeidet krever konsentrasjon og nøyaktighet.

Foto Even Bratberg.

netto inntekter av virksomheten. Vi har foreløpig for kort driftstid til å kunne vurdere hvordan det økonomiske resultatet av et helt års drift vil bli. Vi mener likevel å kunne si at prognosene som ble lagt til grunn ved oppstartingen av virksomheten synes å svare godt til virkeligheten.

For jordbruket ser vi det som en viktig forutsetning å få inn prøvene tidlig på høsten og svar tilbake snarest mulig slik at de som ønsker det kan utnytte rabattordningene ved innkjøp av kunstgjødsel.

Til rettleiding ved bestilling av kunstgjødsel har vi allerede tatt opp samarbeid med andre fagmiljøer for å kunne gi foreløpige gjødslingsforslag som kan sendes ut sammen med analyseresultatene. Disse forslagene må også bygge på opplysninger om jordart, klima og forgrøde m.v. Forslagene må i første omgang ta sikte på hovedvekstene i jordbruket. Det vil bli arbeidet videre med dette spørsmålet.

Det må selvsagt være forutsetningen at slike forslag blir videre bearbeidet av gårdbrukerne, den lokale veilednings-

tjenesten eller av forsøksringenes fagfolk. Det er nemlig mange varierende lokale forhold som ikke så lett kan komme med i et «landsomfattende» dataprogram. Vi ser det likevel som viktig at det går ut slike råd til hjelp ved innkjøpene av gjødsel og kalk. Det vil i tilfelle bety store pengebesparelser for dyrkeren og muligens også hindre forurensning. En kan derved unngå overforbruk av plantenæringsstoffer.

Både gårdbrukerne og analysesenteret vil være interessert i å få inn flest mulig av jordprøvene tidlig på høsten. Det ble derfor allerede høsten 1986 gjort noen forsøk med «innkjøring» av prøver til laboratoriet. Slike ordninger vil bli vurdert videre for eventuelt å komme frem til rutiner som både er effektive og økonomisk forsvarlige.

Det er en viktig og interessant oppgave som selskapet nå har tatt på seg. En er derfor opptatt av å få et best mulig samarbeid både med vitenskapelige fagmiljøer og praktikerne. Ved signaler tilbake til analysesenteret fra jordbruket, gartnerinæringen og andre kunder vil en være istand til å yte best mulig service.

Torvdriften

Torvressursene i landets myrer har helt tilbake til forhistorisk tid vært gjenstand for utnyttelse. Torvskjæring for å skaffe brensel er antakelig den eldste form for bruk av torv. Utnyttelse av lite omdannet kvitmosetorv til strømiddel går også langt tilbake i tid.

I det senere har produksjon av dyrkingsmedier eller jordforbedringsmidler vært dominerende når det gjelder virksomheten på torvmyrene. Avvirking til brenselsformål har nå i mange år vært lite påaktet, men interessen for torv til forskjellige energiformål synes nå å ta seg opp på nytt. Vi skal derfor ganske kort omtale denne utnyttelsesformen.

Torv til energiformål

Det har i 1986 foregått litt torvskjæring for tørking til ovnsbrensel i enkelte kystdistrikter. Vi antar at denne virksomheten likevel er redusert i forhold til foregående år da produksjonen ble anslått til ca. 2000 m³ eller 600 tonn tørr torv. Derimot har et firma på Andøya startet prøvedrift med en svensk maskin for produksjon av torvbrensel. Denne prøveproduksjonen synes å være vellykket og et lite kvantum ble fremstilt ved dette anlegget siste sommer. Vi antar derfor at samlet produksjon for 1986 kan settes til samme nivå som foregående år, nemlig 2000 m³ eller 600 tonn tørr torv.

Det vil bli interessant å følge utviklingen ved det nye anlegget på Andøya. Firmaet her bruker samme maskintype som ble brukt ved prøvedrift på Jøa i 1982. Denne virksomheten er omtalt i årsmeldingen for 1985.

Torv til dyrkingsformål

Denne betegnelsen omfatter torv som

brukes både som dyrkingsmedium og jordforbedringsmiddel. Dominerende under denne gruppen er fremdeles lite omdannet kvitmosetorv som brukes som dyrkingsmedium av veksthusgartnerne, men det går også betydelige mengder til «jordblandinger».

En stor del av torvproduksjonen til dyrkingsformål er fortsatt avhengig av tørking på feltene før innhøsting. De fleste større bedriftene bruker nå vakuumbøstere som samler opp løsharvet tørrtorv på myroverflaten. Denne høstemåten krever relativt godt drenerte felter og god opptørking av disse. I de beste perioder kan det foretas innhøsting hver dag på de samme feltene, men det vanligste er høsting annenhver dag. Ved en høsting tas inn et torvlag på 2-10 mm avhengig av værforholdene. En regnskur vil ødelegge høstemulighetene for en til to dager.

Siste sommer fikk de fleste bedriftene ca. 30 høstedager, mens det er ønskelig å oppnå minst 40 dager, noe som er mulig i de normalt gode sommerseongene på Østlandet.

Flere bedrifter har som nevnt, satt igang produksjon av forskjellige jordblandinger med rå torv. Andre benytter mekanisk avvanning eller også termisk tørking med olje som energikilde.

Selv om en betydelig del av torvproduksjonen er relativt lite avhengig av sommerværet, har likevel tørkemulighetene for torv i produksjonssesongen stor betydning for det totale produksjonsvolum. Innvirkningen på markedsføringen av torvprodukter kommer naturlig nok 6-12 måneder senere når varene er ferdig pakket og klar for levering.

Selskapet søker å fremskaffe en statistisk oversikt over markedsført torv for

hvert år. Det innhentes oppgaver fra samtlige produsenter som selskapet har i sitt register. Oppgave over importen får selskapet fra Statstisk sentralbyrå. Mengdene omregnes til bruksvolum etter kjente faktorer og vurdering av varens pakningsgrad m.v.

I tillegg til fabrikkmessig produksjon og import foregår det en del uttak av torv direkte fra myrforekomstene til forskjellig forbruk eller salg. Dette kvantum har vi anslått til ca. 40 000 m³ bruksvolum, dvs. likt med foregående år.

Markedsført dyrkingstorv:

Leverandører	Bruksvolum m ³			
	1986	1985	1984	1983
Norske produsenter	225 100	209 100	224 300	187 500
Importert vare	124 300	107 800	99 300	103 500
Direkte uttak	40 000	40 000	40 000	42 500
Totalt markedsført vare	389 400	356 900	363 600	333 500

Tallene i foranstående tabell viser en økning av mengden markedsført torv i forhold til foregående år på 32 500 m³ eller ca. 9%. Dette fordeler seg med en økning på 16 000 m³ for norske produsenter, og en økning av importkvantumet på 16 500 m³.

Vi har under et annet avsnitt i meldingen nevnt noen av de viktigste undersøkelses som selskapet har arbeidet med vedr. torvressurser. I tillegg har det vært

et betydelig antall henvendelser vedr. rådgivning om driftsforhold fra produsenter og andre som er interessert i å etablere seg innen bransjen. Selskapet blir også ofte kontaktet om økonomiske spørsmål fra finansinstitusjoner.

Det har vært av stor betydning for denne distriktsorienterte produksjonen at selskapet har kunnet yte service ved faglige spørsmål om drift og omsetning av torv.

Sluttbemerkninger

For selskapet kjennetegnes året 1986 først og fremst ved en relativt gjennomgripende omlegging i den faglige virksomheten, delvis med flere nye oppgaver og endret aktivitet for flere tidligere arbeidsområder. Selskapets frie stilling og dermed fleksibilitet til å ta opp nye oppgaver har kommet til nytte. Det vil fortsatt være en viktig oppgave for selskapet å følge opp tidligere arbeidsoppgaver samtidig som det kan supplere den øvrige veiledningsvirksomhet der dette er ønskelig og nødvendig. Både mangel på faglig kompetanse og kapasitet kan gjøre at det er behov for selskapets bistand i forskjellige distrikter og til ulike tider, noe som selskapet kan innrette sin virksomhet etter.

En betydelig utvidelse av selskapet kom pr. 1. juli 1986 ved overtakelsen av analysevirksomhet for landbruket, som tidligere foregikk ved Statens Jordundersøkelse, NLH. Opprettelsen av Landbrukets analysesenter medførte en

øket bemanning på 9-10 fast ansatte og 12-14 korttidsengasjerte i høysesongen. Både personalmessig og budsjettmessig betyr dette en stor økning i forhold til tidligere. Det arbeides som nevnt med videre utvikling av denne virksomheten, slik at noe økning kan forventes også i tiden som kommer.

Vi regner 1986 som et godt år for selskapet, både når det gjelder virksomheten og utviklingen mot nye og viktige oppgaver. Selskapet har hatt et utmerket samarbeid med fagtjenesten, Landbruksdepartementet, andre institusjoner og personer. Dette er noe som har hatt stor betydning for virksomheten.

Medarbeiderne har vært aktive og interessert i å gå inn for oppgavene. En vil derfor slutte med å rette en varm takk til alle for god kontakt og velvilje.

Hellerud i Skedsmo 19. mars 1987